

คุตบะห์ . . เชิงนิติศาสตร์

นักวิชาการอิสลาม มีมติสอดคล้องกันว่า “ คุตบะห์นั้น เป็นเงื่อนไขหนึ่งที่ทำให้การละหมาดญุมอะห์ใช้ได้ ” หมายความว่าละหมาดญุมอะห์นั้น หากไม่มีคุตบะห์ก็ใช้ไม่ได้ และหากคุตบะห์ไม่ถูกต้องหรือใช้ไม่ได้ การละหมาดญุมอะห์ก็ใช้ไม่ได้ด้วย ดังนั้น ไม่ว่าบทคุตบะห์จะดีอย่างไร หรือคอเตบจะเชี่ยวชาญมากแค่ไหน ถ้าคุตบะห์ไม่ถูกต้องก็ไม่มีผลใด ๆ กับ การละหมาดญุมอะห์เลย

รูกันคุตบะห์ (องค์ประกอบคุตบะห์) มี 5 ประการ

- ประการดังนี้
- คุตบะห์จะใช้ได้ต้องมีองค์ประกอบ หรือที่เรียกว่า “ รูกัน ” หรือ “ ฟิร์ดู ” มีห้าประการดังนี้
- (1) กล่าวสรรเสริญอัลเลาะห์ (อัลฮัมดุลิลลาห์) ในสองคุตบะห์
 - (2) กล่าวขอละหมาดต่อท่านนบี ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม ในสองคุตบะห์
 - (3) เชิญชวนให้ยำเกรงหรือภักดีอัลเลาะห์ในสองคุตบะห์ เช่น “ อุซ็กุมบิตักวัลเลาะห์ ” หรือ “ อะฏีอุลเลาะห์ ”
 - (4) อัญเชิญอัลกุรอานอย่างน้อย 1 อายะห์ ที่เข้าใจได้ในคุตบะห์ที่หนึ่ง หรือที่สอง
- และ (5) ดุอาห์ (ขอพร) แก่ศรัทธาชนทั้งหญิงและชาย ให้ได้ซึ่งกิจแห่งอาคิเราะห์ ในคุตบะห์ที่สอง

เงื่อนไข (ชะรอต) คุตบะห์และคอเตบ มีหลายประการ

- ดังนี้
- เงื่อนไขที่ทำให้คุตบะห์ญุมอะห์ทั้งสองมีผลใช้ได้ต้องประกอบด้วยหลายประการ
- (1) คอเตบผู้แสดงคุตบะห์ต้องเป็นมุสลิม รู้ดีภาษา และเป็นชาย
 - (2) ต้องยืนแสดงคุตบะห์หากสามารถ ถ้าไม่สามารถจะนั่งก็ได้ แต่ที่ดีควรมอบให้ผู้อื่นทำหน้าที่แทน
 - (3) คอเตบต้องปราศจากหะดัศเล็กและหะดัศใหญ่ตั้งแต่ต้นจนจบ หากมีหะดัศถือว่าคุตบะห์นั้นเสียและจะต้องเริ่มใหม่แต่ต้น
 - (4) คอเตบต้องสะอาดจากนะยิสทั้งเสื้อผ้า ร่างกาย และสถานที่ ตั้งแต่ต้นจนจบ
 - (5) คอเตบต้องปกปิดเอวเราะห์เช่นเดียวกับการละหมาด
 - (6) คอเตบต้องคุตบะห์ให้เสียงดังส่วนที่เป็นรูกันได้ยืนถึง 39 คน ซึ่งเป็นองค์ญุมอะห์นอกจากตัวคอเตบ

- (7) บทคุตบะห์ส่วนที่เป็นรูกันต้องเป็นภาษาอาหรับ แม้คอเตบและผู้ฟังจะไม่เข้าใจความหมายก็ตาม
- (8) คุตบะห์ทั้งสองต้องแล้วเสร็จสมบูรณ์ในเวลาซุฮรี
- (9) ต้องต่อเนื่องระหว่างรูกันต่าง ๆ และระหว่างคุตบะห์กับการละหมาดญุมอะห์
- (10) ต้องนั่งระหว่างสองคุตบะห์ ชั่วอ่านกุลฮุวัลลอฮ์ 1 จบ และมีสุนัตให้คอเตบอ่านกุลฮุวัลลอฮ์ด้วย
- (11) ทั้งสองคุตบะห์ต้องแสดง ณ สถานที่ ๆ ละหมาดญุมอะห์ได้
- (12) คุตบะห์ทั้งสองต้องอยู่ก่อนการละหมาดญุมอะห์
- (13) คอเตบต้องเป็นผู้ที่เป็นอิหม่ามละหมาดได้
- (14) คอเตบต้องรู้วิธีการแสดงคุตบะห์ทั้งสอง
- (15) คอเตบต้องแยกแยะได้ว่า อะไคือฟิรฎุและสุนัต ของสองคุตบะห์
- (16) ต้องไม่มีสิ่งที่ทำให้ต้องออกจากคุตบะห์
- (17) ต้องมีสองคุตบะห์ที่ประกอบด้วยรูกันทั้งห้าดังกล่าว

สำหรับรูกัน (องค์ประกอบ) และชะรอต (เงื่อนไข) ที่กล่าวแล้วนี้ ยึดตามแนวมัซฮับชาฟีอี ส่วนมัซฮับอื่น ๆ อาจเป็นเพียงสุนัตเท่านั้น ซึ่งจะมีสอดคล้องกันบ้างทั้งสี่มัซฮับในบางเรื่อง ก็ต้องหารายละเอียดได้ในหนังสือฟิกัฮรุมมัซฮับเช่น “ อัลฟิกฮุลอิสลามียะ วะอะดีละตุฮ ”

สุนัตคุตบะห์และคอเตบผู้แสดงคุตบะห์

นอกจากรูกันและชะรอตแล้ว ยังมีสุนัตสำหรับคุตบะห์และคอเตบอีกดังนี้

- (1) ให้คุตบะห์บนมิมบร (ธรรมาสน์) หรือสถานที่ ๆ สูง และมีมิมบรสุนัตให้ตั้งอยู่ด้านขวามือของเมียะห์รอบ (ที่ยืนละหมาดของอิหม่าม)
- (2) เมื่อขึ้นบนมิมบรให้คอเตบกล่าวสลามแก่ผู้ร่วมฟังคุตบะห์
- (3) ก่อนเริ่มคุตบะห์ควรนั่งบนมิมบรจนกว่าบิหลันจะอาซานเสร็จ
- (4) เมื่อขึ้นสู่มิมบรควรหันหน้าสู่ผู้รับฟังคุตบะห์ โดยเฉพาะขณะแสดงคุตบะห์
- (5) ให้ถือไม้เท้าด้วยมือซ้าย เพราะเจริญตามแบบฉบับของท่านนบี ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม ที่เมื่อท่านแสดงคุตบะห์ท่านจะถือคันธนูหรือไม้เท้าเป็นนิจ รวมทั้งคอลีฟะห์ต่อจากท่านก็กระทำเช่นนี้ สำหรับที่ว่าท่านนบี ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม ถือดาบขณะแสดงคุตบะห์นั้น ไม่พบหลักฐานที่ชัดเจน และบางท่านอาจเข้าใจเอาเองว่า เมื่อท่านนบี ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม ถือดาบแสดงคุตบะห์ แปลว่า “ อิสลามเผยแผ่ด้วยคมหอกคมดาบ ” ซึ่งเป็นการเข้าใจที่ผิดพลาด และอาจเป็นการบิดเบือน หรือทำให้เกิดความเสียหายกับศาสนาอิสลาม เพราะการเผยแผ่อิสลามของท่านนบี ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม เป็นการเผยแผ่ด้วยหลักธรรมอันดีงาม คือ อัลกุรอาน ส่วนการสงครามที่เกิดขึ้นหลายครั้งในยุคของท่านนบี ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม นั้น เกิดขึ้นเพราะการปกป้องศาสนาและอริปไตยแห่งดินแดนเท่านั้น มิใช่เพื่อการเผยแผ่หรือรุกรานแต่ประการใด

- (6) คุดบะห์ไม่ควรยาวนาน เพราะจะทำให้เกิดความเบื่อหน่ายต่อผู้รับฟัง ยิ่งในยุคปัจจุบัน ผู้ละหมาดญุมอะห์ ต้องกลับไปทำงานต่อ ซึ่งคอบเตบต้องรู้ ต้องเข้าใจ และต้องเห็นใจ มิใช่จะแสดงเองอย่างไรก็ได้ใครจะทำไม ? การคุดบะห์ที่ยาวนานเกินความพอดีนอกจากจะเป็นการทำให้ผู้ละหมาดเดือดร้อนแล้ว ยังทำผิดต่อแบบฉบับของท่านนบี ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม อีกด้วย
- (7) ควรขอคูอาห์แก่ผู้นำมุสลิมิน ให้ได้ซึ่งการทำหน้าที่อย่างยุติธรรม การช่วยเหลือสู่ความจริง ได้รับการคุ้มครองให้พ้นจากภัยต่าง ๆ รวมทั้งขอคูอาห์ให้ทหารที่ออกรบเพื่อปกป้องสิทธิและเสรีภาพในการนับถือศาสนา ส่วนการขอคูอาห์ด้วยการออกชื่อออกเสียงในทำนองสรรเสริญเยินยอ ถือเป็นการไม่บังควรอย่างยิ่ง
- (8) ในขณะนั่งระหว่างสองคุดบะห์ควรอ่านซูเราะห์อัลอิคลาส หรืออัลกุรอาน โองการอื่นที่มีความยาวสั้นเท่าเทียมกัน
- (9) ในตอนท้ายคุดบะห์ควรขอภัยโทษจากอัลเลาะห์ เช่นกล่าวว่า “ อัสตัมฟิรุลลอฮะลี วะละกุม ”
- (10) เมื่อแล้วเสร็จจากคุดบะห์ที่สองให้รับลงจากมิมบรอันที่

นี้ เป็นเพียงโดยย่อที่นำมาเสนอ และจะเป็นข้อมูลเบื้องต้นสำหรับที่จะทำการทดสอบคอบเตบใหม่เมื่อได้รับการแต่งตั้ง หากจะให้สมบูรณ์เพื่อนคอบเตบต้องค้นคว้าจากหนังสือศาสนาที่ว่าด้วยนิติศาสตร์อิสลามซึ่งมีทั้งภาษาอาหรับ ภาษามาลายู และภาษาไทย คอบเตบนอกจากจะต้องเป็นผู้ที่พูดจาได้คล่องแคล่ว ฉะฉาน ได้ใจความ และประทับใจแล้ว การค้นคว้าหาข้อมูลเพิ่มเติมอยู่เสมอก็เป็นปัจจัยสำคัญที่จะเสริมบุคลิกภาพ และพัฒนาคุณภาพของคอบเตบให้ดี และสง่างามยิ่งขึ้น อันจะส่งผลต่อการเผยแผ่อิสลามบนมิมบรอันสัมฤทธิ์ผลแห่งวัตถุประสงค์ของคุดบะห์ด้วย

